

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

**DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL PROFESINIO MOKYMO ĮSTATYMO NR. VIII-450
PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIII-888 38 STRAIPSNIO 1 DALIES PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIIIIP-4978 (toliau – Įstatymo Projektas Nr. XIIIIP-4978), ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-
1489 69 STRAIPSNIO 1 DALIES PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIIP-4979 (toliau –
Įstatymo Projektas Nr. XIIIIP-4979) (toliau kartu – Projektai) IR SEIMO NARIŲ S. LENGVINIENĖS IR
I. KAČINSKAITĖS-URBONIENĖS 2021 M. SAUSIO 22 D. PASIŪLYMŲ DĖL ŠIŲ ĮSTATYMŲ
PROJEKTŲ“ PROJEKTO (toliau – Projektas) (TAP-21-526(2); TAIS NR. 21-20698(4))**
2021-05-27 nr. NV-1151

Vilnius

Projekto rengėjas - Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – Ministerija).

Projekto tikslas. Pateikti Vyriausybės išvadą dėl:

- Seimo nario L. Jonaičio pasiūlymų Profesinio mokymo ir Švietimo įstatymams, kuriais siūloma praplėsti stipendijų ir materialinės paramos gavėjų ratą, suteikiant teisę jas gauti besimokantiems profesinio mokymo įstaigose pagal pagrindinio ugdymo II dalies, formaliojo profesinio mokymo programas ar jų modulius ir ne tik įgyjant pirmąją kvalifikaciją, tačiau mokantis tik valstybės finansuojamose vietose.
- Seimo narių S. Lengvinienės ir I. Kačinskaitės – Urbonienės pateiktų pasiūlymų Seimo nario L. Jonaičio pateiktiems projektams, kuriais siūloma, kad stipendija ir materialinė parama būtų mokama mokiniams besimokantiems pagal formaliojo profesinio mokymo programas ir jų modulius, siekiantiems įgyti pirmąją kvalifikaciją. Taip pat siūloma, kad stipendijos ir materialinė parama nebūtų mokama mokiniams, kuriems yra laikinai atimta ar apribota laisvė bei tiems, kurie mokosi valstybės nefinansuojamose vietose.

Dabartinė situacija.

- Profesinio mokymo ir Švietimo įstatymuose nustatyta, kad mokiniams, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programas siekdami įgyti pirmąją kvalifikaciją Vyriausybės nustatyta tvarka gali būti mokamos stipendijos ir teikiama kita materialinė parama.
- Vyriausybės nutarime, kuriuo reguliuojama mokinių besimokančių pagal profesinio mokymo programas stipendijų ir materialinės paramos skyrimo tvarka nustatyta, kad stipendijos ir kita materialinė parama skiriama mokiniams, kurie mokosi valstybės finansuojamose vietose pagal profesinio mokymo programas ir jų modulius. Taip pat nustatyta, kad stipendijų ir kitos materialinės paramos mokėjimas nutraukiamas mokiniui, kuriam vykdoma laisvės apribojimo ar laisvės atėmimo bausmė.
- Stipendija mokiniams skiriama už mokymosi pažangą ir mokymosi pasiekimus (didžiausia 3 bazinių socialinių išmokų (toliau – BSI) dydžio, t.y. 120 Eur, mažiausia – 0,5 BSI, t.y. 20 Eur) ir už dalyvavimą savanoriškoje, sportinėje ir kt. veiklose (didžiausia - 5 BSI, t.y. 200 Eur, mažiausia – 0,5 BSI, t.y. 20 Eur). Socialinė stipendija (3 BSI dydžio, t.y. 120 Eur) skiriama mokiniams, turintiems teisę gauti socialinę pašalpą, esantiems iš gausių šeimų, specialiesiems ugdymosi poreikiams tenkinti. Kita materialinė parama (iki 3 BSI t.y. 120 Eur) teikiama mokiniams, kurių materialinė būklė tapo sunki dėl jų pačių ligos, artimųjų giminaičių ir kitų aplinkybių. Stipendijų ir kitos materialinės paramos mokėjimas nutraukiamas: pasibaigus profesinio mokymo sutarties galiojimui; mokiniui, kuriam vykdoma laisvės apribojimo ar laisvės atėmimo bausmė; mokiniui nevykdant profesinio mokymo sutartyje įrašytų įsipareigojimų ir kt.
- 2020 m. gegužės 9 d. Vyriausybės posėdyje tvirtinant Vyriausybės nutarimą, kuriuo reglamentuojama stipendijų ir kitos materialinės paramos skyrimo tvarka, siekiant sureguliuoti neatitiktimus, Ministerijai buvo pavesti parengti Profesinio mokymo įstatymo ir Švietimo įstatymo pakeitimų įstatymų projektus, nustatant, kad stipendijos ir kita materialinė parama gali būti mokamos pirmąją kvalifikaciją siekiantiems įgyti mokiniams, kurie mokosi ne tik pagal profesinio

mokymo programas, bet ir pagal jų modulius. Su tuo susiję įstatymų pakeitimai yra Seimo narių pasiūlymuose.

- 2020 m. stipendijos skirtos 17792 mokinių, tam buvo numatyta 6166 tūkst. Eur, 2021 m. - 18360 mokinių ir tam skirta 6697 tūkst. Eur. Valstybės nefinansuojamose vietose, siekdami įgyti pirmąją kvalifikaciją, 2020 m. mokėsi 21 asmuo. Šiai dienai įkalinimo įstaigose yra 210 besimokančių asmenų, kurie siekia profesinio mokymo įstaigose įgyti pirmą kvalifikaciją.

Projekto esmė, nauda. Projektu siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projekto Nr. XIIIIP-4978 ir Įstatymo projekto Nr. XIIIIP-4979 siekiui plėsti stipendijų ir materialinės paramos gavėjų ratą ta apimtimi, kad stipendijas galėtų gauti mokiniai, besimokantys ne tik pagal formaliojo profesinio mokymo programas, bet ir jų modulius, tačiau nepritarti siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms, taip pat nepritarti Seimo narių S. Lengvinienės ir I. Kačinskaitės-Urbonienės pasiūlymams dėl Projektų ta apimtimi, kad į valstybės finansuojamą vietą teisės neturintys mokiniai negalėtų pretenduoti į Vyriausybės nustatyta tvarka mokamas socialines stipendijas ir teikiamą kitą materialinę paramą, o mokiniai, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, negalėtų pretenduoti į mokymosi stipendiją, ir siūlyti Seimui Projektus tobulinti atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

- Valstybė pirmiausia turėtų skatinti asmenis siekti įgyti pirmąją kvalifikaciją, kuri lemia galėjimą būti konkurencingiems ir saugiams darbo rinkoje. Todėl laikomasi pozicijos, kad būtent nekvalifikuoti asmenys turėtų būti skatinami įgyti bent pirmąją kvalifikaciją, o vienas esminių skatinimo elementų – galimybė gauti stipendijas ar kitą materialinę paramą besimokantiesiems. Projektais siūloma nuostata, kad stipendijos ir kita materialinė parama būtų mokama besimokantiems profesinio mokymo įstaigose pagal pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį, sudaro nelygias galimybes ir diskriminuoja mokinius, kurie mokosi bendrojo ugdymo mokyklose pagal tą pačią pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį, o nuostata, kad stipendijos ir kita materialinė parama būtų skiriama tik besimokantiesiems profesinio mokymo įstaigose, pažeistų mokinių teises, jeigu formaliojo profesinio mokymo programas teisės aktų nustatyta tvarka įgyvendintų kitas profesinio mokymo teikėjas.
- Socialinės stipendijos ar materialinės paramos neskyrimas mokiniams, besimokantiems ne valstybės finansuojamoje vietoje pagal profesinio mokymo programas ar jų modulius, mažintų profesinio mokymo prieinamumą mokiniui, kurio socialinė padėtis blogėja. Siekiant tokius mokinius paskatinti mokytis bei išlaikyti profesinio mokymo sistemoje, socialinė stipendija ir materialinė parama turėtų būti teikiama nepriklausomai nuo to, ar asmuo mokosi valstybės finansuojamoje ar nefinansuojamoje vietoje, – kitaip nei mokymosi stipendija, kuri turi būti siejama su gerais mokymosi rezultatais ir mokymusi valstybės finansuojamoje vietoje.
- Švietimas yra vienas svarbiausių nuteistųjų resocializacijos veiksnių, o profesinis mokymas derinamas su socialinės integracijos priemonėmis, kurios įkalinimo įstaigose padeda kurti humaniškesnę aplinką, pagerinti įkalinimo sąlygas ir nuteistajam grįžti į bendruomenę. Europos Žmogaus Teisių Teismas savo praktikoje yra konstatavęs, kad bet koks nuteistųjų teisės į mokslą ribojimas turi nepaneigti teisės esmės, būti proporcingas ir juo turėtų būti siekiama teisėto tikslo, todėl siekiantys įgyti pirmąją kvalifikaciją nuteistieji dėl savo teisinio statuso būtų nepagrįstai diskriminuojami kitų profesinio mokymo įstaigose besimokančiųjų atžvilgiu. Kadangi ši mokinių grupė yra visiškai išlaikoma valstybės, jiems neturėtų būti skiriama socialinė stipendija ar kita materialinė parama.
- Išplėtus asmenų ratą, kurie galėtų gauti mokymosi stipendiją už mokymosi pažangą ir pasiekimus, kai mažiausia mokymosi stipendija yra 0,5 BSI, o didžiausia – 3 BSI, pagal preliminarious paskaičiavimus kalendoriniams metams papildomai iš valstybės biudžeto reikėtų 53,6 tūkst. Eur.
- Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta keičiamą Profesinio mokymo įstatymo 38 str. 1 d. siūloma išdėstyti taip: „1. Mokiniais, kurie mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas ar jų modulius, siekdami įgyti pirmąją kvalifikaciją, pataisos pareigūnų profesinio mokymo įstaigų ir vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų mokiniams Vyriausybės nustatyta tvarka gali būti mokamos stipendijos ir teikiama kita materialinė parama. Mokymosi stipendija nemokama mokiniams, neturintiems teisės į valstybės finansuojamą vietą, o mokiniams, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, nemokama socialinė stipendija ir neteikiama kita materialinė parama.“

- Siekiant atsisakyti teisinio reglamentavimo dubliavimo Įstatymo projektą Nr. XIIIIP-4979 patikslinti ir Švietimo įstatymo 69 str. 1 d. išdėstyti taip: „1. Mokiniam, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas ar jų modulius, stipendijų ar kitos materialinės paramos mokėjimą nustato Profesinio mokymo įstatymas.“
- Kadangi iš valstybės biudžeto reikės papildomų lėšų, pasiūlyti Seimui Įstatymo projekto Nr. XIIIIP-4978 ir Įstatymo projekto Nr. XIIIIP-4979 įsigaliojimo terminą numatyti 2022 m. sausio 1 d.

Nauda: praplėtus mokymosi stipendijų ir materialinės paramos gavėjų ratą būtų padidintas profesinio mokymo prieinamumas, pagerintos mokymosi sąlygos mokiniams pablogėjus jų socialinei ar materialinei padėčiai.

Atitiktis Vyriausybės programai. Projektas susijęs su Vyriausybės programos 57 p. (skirsime daugiau dėmesio profesinio mokymo prieinamumo ir patrauklumo didinimui).

Derinimas. Projektas derintas su Finansų ministerija ir Teisingumo ministerija (Finansų ministerija atkreipė dėmesį, kad mokiniams, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė ir siekiantiems įgyti pirmąją kvalifikaciją stipendijos už mokymosi pažangą ir mokymosi pasiekimus turės būti mokamos iš Ministerijai 2022 m. patvirtintų asignavimų; Teisingumo ministerijos pastabos įvertintos). Projektas buvo grąžintas Ministerijai tobulinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos ir Teisės grupių pateiktas pastabas. Teisės grupė patikslintam Projektui pastabų neturi.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome Projektą svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje, prieš tai aptarus tarpinstituciniame pasitarime.

Socialinės politikos grupės patarėja

Aistė Zedelytė-Kaminskė

Aistė Zedelytė-Kaminskė, tel. +37070663741, el. p. aiste.zedelyte@lr.lt